

Представа за създаването на Кирило-Методиевата писменост

Светослав Диамандиев

Писмеността е възможността, с която разполага човек да запише, изказани на литературен (писмен) език фрази, посредством пригодени за този език символи и в т.ч. пиктографското писмо на древните египтяни и майите, йероглифите на китайците и японците, сричковото писмо на корейците, съвременните фонетични азбуки, и някои други, които са принципно подобни. Фонетичната писменост, каквато е Кирило-Методиевата, се представя от съвкупността от писмен език и съответстваща му буквена азбука. Буквознаците на тази азбука имат звукови стойности, които покриват всички говорни звуци (звуковия състав) на езика, така че, ако записаното бъде грамотно прочетено, ще се възпроизведе на глас точно казаното при записа.

*

Предмет на други мои разработки е мотивировката за създаването на писмеността на Братята. Но тук ще спомена само, че литературният език на Кирил и Методий (КМле) е сътворен като език на **единението** на многоетническия български народ, а фонетично съответстващата му оригинална азбука – Глаголицата е трябвало да покаже на главата на Римската православна църква, че подготовката на българите за усвояването на новата християнска религия не е свързана със заробващото влияние на гръцката патриаршия, която е била винаги авангарден отряд на гръко-ромейската имперска власт при завоюването на нови земи и народи.

При едно задълбочено проучване на Житието Кирилово (ЖК) се разбира, че идеологът на целия този съзидателен процес е по-големият брат¹ Константин с монашеското име Кирил, който освен интелектуалния си потенциал е имал обществените позиции и времето да постави неговите солидни основи.

Константин е знаел, че трябва в началото на творческия процес да създаде екип от компетентни, амбициозни и верни сътрудници (Учениците), с чиято помощ да осъществи целите на съзаклятието в полза на България, наречено от мен ЗАВЯРАТА, между канартикина Борис и братовчедите му Константин и Методий.

Привлечени са били млади хора, перфектни познавачи на указаните два говора (диалекта), които да бъдат в процеса на сътворяването на новия език техни застъпници. Тази роля по отношение на езика на уногундурите се е изпълнявала основно от Братята. Така е сформирана именуваната от мен Школа за българска книжовност (ШБК).

Вероятен алгоритъм на създаването на Кирило-Методиевата писменост

Сътворяването на езика

1. Братята и първите им ученици правят анализ на демографската обстановка в страната. Установяват, че, освен езика на уногундурите², в страната се ползват говорите на славяните и траките, които са другите два етноса, с най-широко представителство в България.
2. За да бъдат успешно и точно превеждани гръцките лексикални единици

¹ В трактата си „Константин-Кирил е най-големият брат” представям достатъчно аргументи за това (diamandievsv.com).

² Езикът, за разлика от говорите, има писменост. Вж. „За българската рунна азбука” от сайта diamandievsv.com.

от Светото Писание, е следвало да бъде създаден пълен **гръко-български**³ речник, гарантиращ превода на всички ползвани в християнската книжнина гръцки думи. Това ще рече, че творците от Школата за българска книжовност (ШБК) са започнали като начало изграждането на речниковия състав на новия език, годин и достатъчен за превода на предвидените гръцки християнски текстове.

3. За изравняването на речниковите състави на гръцкия и бъдещия КМле е бил, вероятно, използван като помагало екземпляр на **гръко-латински речник**. Представям си, че по дължината на всеки лист от ползвания речник е била залепвана ивица хартия, с ширина, достатъчна да се запишат на всеки ред поне по 3 думи, една от които ще остане в КМле, а при предстоящите преводи с нея ще се заменя превежданата.

Подбирани са били на първо място подходящите от компилираните език и говори слова. Недостигът им е довеждал до създаване на думи, чрез съответен лексикален инженеринг, като производни на въведени вече в речника. В т.ч. трябва да се отбележи масово прибавяне на представки и окончания, които са имали българска основа.

Заимствани са били и думи от други езици, предимно индо-ирански и латински, както и от говорите и езиците на народи и племена по изминатия от българските преселници преход между Бактрия и северните поли на Кавказ⁴.

4. След обсъждане се е решавало коя е най-подходящата дума за новия език и за ползващите го българи. Така, чрез описаната компилация, се е изградила лексикалната основа на **бъдещия Кирило-Методиев писмен език**. От мълчанието на българските адепти на славистиката по повод на настоящата разработка се разбира, че те не я приемат. Но без изключение нашите историци и филолози говорят и пишат на еволюирания през годините КМле, наречен от тях „славянобългарски”, което реално е признание за компилация най-малко между българския език на уногундурите и говора на някое солунско славянско племе. *Не е имало време за естествено сливане на двата езика. Пък и цивилизационните различия на българи и славяни не са съдействали за това.*

Ползването на гръко-латинския речник е оказало значително влияние върху подбора и включването на латински лексеми в българската част на изграждания речник.

Няма данни да са били заимствани значителен брой готови думи⁵ от гръцкия език освен религиозните християнски термини на гръцката църква, като напр. епархия, презвитер, епископ, епископия, архиепископ, екзарх и пр., а за граматични форми от същия въобще не може да става дума.

По този начин е бил изравнен речниковият състав на бъдещия Кирило-Методиев литературен език с този на книжовния гръцки.

Това е същността на извършената речникова подготовка за превеждането на християнска книжнина от гръцки на български.

³ Наричам езика на Кирил и Методий български защото той е бил предназначен за българския народ и е бил ползван от него, та до днес.

⁴ Подробната доказателствена разработка на тезата вижте в „Кирил и Методий – творци на езика и азбуката на преводите” в сайта ми diamandievsv.com.

⁵ Направих в трактата „Кирил и Методий и тяхната модерна писменост” статистическо изследване на Малкия речник на старобългарския език, с което доказах тезата.

5. Естествено е да изкажа предположения за начина на временното записване на избраните от съставителите думи. Тезата, че това не може да бъде гръцката азбука, ми подава самият Черноризец Храбър във второто и в третото изречение на Апологията си „За буквите”. Този довод е достатъчен за твърдението ми, че създателите на КМле са записвали своите становища и решения за новите думи и граматичните си постройки временно с латинска азбука. Естествено, в рамките на описания процес, ползваната така азбука е била пригаждана към фонетиката на въвежданите в езика думи, чрез използването и на подходящи диакритични знаци.
6. За създаването на граматичния строй на новия език, се е ползвала основно структурата на латинската граматика, т.е. граматичните категории като фонетика, морфология, синтаксис и техните съставки. В моите трактати относно делото на Братята съм дал и някои откъслечни обосновки за това свое предположение. Бих препоръчал на съответните български учени да помислят върху тезата и направят необходимото.

Създаването на азбуката

7. Паралелно с работите до тук са били определяни, на база на фонетиката на възприетите в българския речников състав думи, буквозвуците на новата азбука. Те също са записвани с латински букви, като са били ползвани вероятно и знаци от българската рунна азбука.
8. Успоредно със стореното са начертани графичните знаци на новите букви (буквознаците) на база на предварително установени модули (триъгълник, кръгче, кръстче, дъгичка и чертичка).
9. Школата за българска книжовност прави преди юни 863 г., когато бяга от Византия, първи преводи, за да добие впечатление от качеството на извършените работи. При установена необходимост са извършвани целесъобразни подобрения на писмеността за гордост на българите и за да се облекчат предстоящите преводи на гръцките текстове от Светото Писание. За крайните резултати можем да съдим от изказаното в „Развитие русской литературы X-XVII вв.” (1973) от академик Д.С.Лихачов мнение за „гениалността на Кирил и Методий, създали азбуката, правописа и на основата на българския език – великолепен книжовен език, способен да изрази най-сложните и отвлечени идеи”.

Ключови думи: писменост, фонетична, азбука.

Преработка през юни 2022 г.